

Gymnasieskolor i Syd AB
Org. nr. 556930-6979
info@laroverken.se

2024-01-18
Dnr 2023:1358

Beslut

efter kvalitetsgranskning av Undervisningens
kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri-
och konditorikunskap vid Fria Läroverken i
Ystad i Ystads kommun, med Gymnasieskolor i
Syd AB som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Fria Läroverken i Ystad avseende undervisningens kvalitet i gymnasieskolans yrkesämne bageri- och konditorikunskap.

Gymnasieskolor i Syd AB har godkännande att bedriva restaurang- och livsmedelsprogrammet med inriktning bageri- och konditori vid Fria Läroverken i Ystad i Ystads kommun enligt Skolinspektionens beslut den 23 juli 2013, dnr 34-2013-3572.

Granskningens syfte är att granska om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning av om elever på gymnasieskolans yrkesprogram ges förutsättningar att uppnå ett gott yrkeskunnande, utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bilaga 1). Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom något område anges ett utvecklingsområde. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då också av huvudmannen. I bilaga 2 återfinns granskningens författningsstöd.

Skolinspektionen besökte Fria Läroverken i Ystad den 14 november 2023. Besöket genomfördes av utredarna Linda Wennler och Helga Sverrisdóttir.

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- En lektionsobservation
- En gruppintervju med elever
- En intervju med yrkeslärare
- Två intervjuer med apl-handledare
- En intervju med rektor
- Dokumentstudier. Dels de dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt statistik som finns att tillgå om den aktuella skolenheten.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för faktakontroll.

De samlade iakttagelserna från alla skolorna som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras våren 2024.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområde finns.

Undervisningens innehåll

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom området enligt följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Rektorn behöver därför inleda ett utvecklingsarbete inom området.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **14 juni 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån det identifierade utvecklingsområdet och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till [kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se](mailto: kvalitetsgranskningarsthlm@skolinspektionen.se). Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:1358) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Sammanfattning

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i yrkesämnet bageri- och konditorikunskap i flera delar utformas för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande, men att utvecklingsområde finns.

Granskningen av undervisningens innehåll visar att undervisningen innehåller uppgifter som ger eleverna förutsättningar att utveckla yrkeskunskaper och en förståelse för vad yrket innebär. Det finns en tydlig struktur för det arbetsplatsförlagda lärandet (apl) och läraren följer löpande upp elevernas apl. Undervisningen ger eleverna möjlighet att använda yrkesspråk genom att läraren för in det i undervisningen på olika sätt. Det saknas dock viss utrustning¹ för att garantera att eleverna får utveckla viktiga yrkesmässiga hantverksmetoder inom ramen för den skolförlagda undervisningen.

Granskningen av undervisningens form visar att undervisningen bedrivs utifrån en medveten och tydlig struktur samt att undervisningen anpassas utifrån elevernas behov. Det sker också en kontinuerlig sammankoppling mellan teori och praktik i undervisningen. Eleverna görs delaktiga i undervisningen och reflekterar kontinuerligt över sitt arbete. Granskningen visar däremot att även om det förekommer att yrkeskultur diskuteras i undervisningen handlar det sällan om föreställningar kopplat till kön.

Granskningen av undervisningen om och för hållbar utveckling visar att olika aspekter av hållbar utveckling tas upp i undervisningen. Det framkommer däremot att eleverna ges få möjligheter att reflektera över etiska frågor kopplat till yrket och hållbar utveckling.

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive område.

Undervisningens innehåll

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens innehåll ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att elevernas arbetsuppgifter är autentiska och relevanta, och ger förutsättningar att utveckla specifika yrkeskunskaper. I bedömningen ingår att arbetsuppgifterna ger eleverna förutsättningar att hantera processer och situationer de kan möta i ett framtida yrkesliv och att det finns ett samband mellan skolförlagd och arbetsplatsförlagd undervisning. Genom undervisningen får också eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

¹ Kavlingsmaskin.

Motivering till bedömning

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkeskunnande men viss utrustning saknas på skolan

Granskningen visar att undervisningen innehåller uppgifter som ger eleverna förutsättningar att utveckla yrkeskunskaper samt en förståelse för vad yrket innebär och vilka färdigheter som krävs. Det saknas dock viss utrustning för att garantera att eleverna får träna på viktiga yrkesmässiga hantverksmetoder även i den skolförlagda undervisningen.

Eleverna får på ett yrkesmässigt sätt tillverka bröd, bakverk och konditoriprodukter med vissa yrkesmässiga hantverksmetoder. Läraren berättar att hen lägger upp kurserna utifrån styrdokumentet och branschens behov. Läraren utgår även från kurslitteratur från en branschorganisation, som kopplats till kurserna. Av den observerade lektionen framgår att eleverna arbetar med en mängd olika produkter. Eleverna säger också att de får träna på allt från vetedegar till praliner och att de får kunskaper inom både bageri och konditori. Eleverna beskriver vidare att de lär sig olika grundmetoder och olika presentationer, till exempel kan de vika bullar på olika sätt. Eleverna bakar produkter som säljs i bageriets eget café och till beställare. Läraren och eleverna berättar att detta ger eleverna möjlighet att öva på kundrelationer och ger tillfälle för de elever som behöver det att öva på en specifik produkt.

Av granskningen framgår vidare att eleverna får öva på att arbeta självständigt. Eleverna berättar att de får träna på detta men att läraren alltid finns tillgänglig om de behöver stöttning. Läraren påtalar också vikten av att eleverna får träna på att samarbeta. Till exempel är samplanering av användningen av ugnen ett viktigt moment. Eleverna berättar vidare att det är viktigt att förstå att det också finns tråkiga arbetsuppgifter på arbetsplatser, som att skrapa plåt.

Granskningen visar vidare att eleverna får utveckla kunskaper inom hygien, ergonomi, arbetsmiljö och säkerhet samt om rutiner kopplat till dessa områden. Läraren uppger att dessa frågor tas upp kontinuerligt i undervisningen och det framgår att det också ingår i elevernas apl. Eleverna berättar till exempel att de vet hur de ska utföra tunga lyft och hur de stoppar maskinerna om det sker en olycka i bageriet.

Det framkommer dock av granskningen att skolans bageri saknar en kavlingsmaskin. Det innebär att elevernas möjligheter att utveckla de yrkesfärdigheter de behöver i hantverksmetoder som kräver en sådan beror helt på vilka förutsättningar de har att träna på detta under apl, vilket läraren också uppger att eleverna får göra.

Innehållet i den skolförlagda undervisningen och det arbetsplatsförlagda lärandet hänger samman

Granskningen visar att det finns en struktur för apl som innebär att det är tydligt för såväl elever som apl-handledare vad eleverna förväntas arbeta med under apl samt att läraren löpande följer upp elevernas apl genom tät dialog med apl-handledarna och eleverna.

Granskningen visar att läraren planerar för elevens lärande på varje apl-plats utifrån målen för kursen. Läraren och apl-handledarna uppger att det finns apl-mål som knyter an till målen för kursen, vilket även framgår av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av. Apl-handledarna berättar att eleverna har med sig pärmar ut på apl. Där finns dokument om hur skolan vill att apl-platsen ska ta emot och handleda eleverna, men också målen för kursen och blanketter för bedömning, ansvarsfördelning och närvarorapportering. Där återfinns även information om hygien, samarbete och ergonomi. Såväl eleverna som läraren och apl-handledarna berättar att de utgår ifrån dokumenten och att dessa ger apl-handledarna information om vad eleverna bör öva på. Läraren uppger att vad eleverna behöver träna på är en utgångspunkt men att elevens eget intresse får styra mer på apl under år 3.

Läraren och apl-handledarna berättar att de har mycket kontakt, först inför att eleverna ska ut på apl då apl-handledarna får information om vilka arbetsuppgifter eleven förväntas arbeta med. Eleven kommer sedan på besök, ibland i sällskap av läraren, för att bekanta sig med arbetsplatsen och apl-handledaren. Läraren kommer på besök minst en gång och ibland två gånger under apl-tiden och telefonkontakt sker därutöver. Eleverna berättar att de är på skolan en dag i veckan under apl-tiden och att de har en gruppchatt tillsammans med läraren som används när de är på apl.

Av granskningen framgår vidare att läraren tar reda på information för att kunna bedöma elevens kunskaper från det arbetsplatsförlagda lärandet. Läraren och apl-handledarna berättar att det hålls minst ett trepartssamtal under elevernas apl. Då går eleven, läraren och apl-handledaren igenom underlaget för bedömning tillsammans. Läraren får information om vad eleven har gjort och vad apl-handledaren tycker att eleven behöver träna på framöver. Apl-handledarna uppger att de upplever att den bedömningsmall som skolan använder är tydlig.

Det framkommer också att undervisningen anpassas utifrån vad eleven fått göra under sin apl. Läraren uppger att elevernas utvecklingsidéer ofta är kopplade till det som de lärt sig på sin apl-plats. Eleverna uppger att det finns en tydlig koppling mellan vad de arbetar med på apl och det de gör i den skolförlagda undervisningen. Läraren uppger vidare att om eleverna inte får göra arbetsuppgifter som relaterar till målen när de är på apl så tar läraren hänsyn till det när eleverna är tillbaka på skolan. Eleverna säger att de får visa upp det de lärt sig på apl i skolan men att det inte är ett krav.

Undervisningen ger eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk

Granskningen visar att undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla ett yrkesspråk genom att läraren för in det i undervisningen på olika sätt, bland annat i arbetsuppgifter och genomgångar. Det visar sig bland annat genom att eleverna använder yrkesspråket i klassrummet. Läraren berättar att utvecklingen av yrkesspråket sker löpande genom att läraren använder yrkesspråk och begrepp kontinuerligt i undervisningen. Läraren berättar vidare att yrkesspråket implementeras under år 1 och eleverna berättar att de hade genomgångar och quiz om yrkesspecifika begrepp under år 1. En elev berättar att hen ibland använder begrepp som anslag även hemma vilket är ett exempel på att begreppen satt sig.

Undervisningens form

Här bedöms i vilken utsträckning undervisningens form ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är varierad och strukturerad och en tydlig koppling mellan teori och praktik. Det finns en röd tråd mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Motivering till bedömningen

Undervisningen är varierad och har en tydlig struktur

Granskningen visar att undervisningen bedrivs på ett varierat och strukturerat sätt.

Det framkommer bland annat att undervisningens struktur anpassas utifrån elevernas förkunskaper, så att eleverna går från att arbeta utifrån en enhetlig struktur i början av utbildningen till mer självständigt arbete i år 3. Undervisningen har också inslag av variation, både när det gäller undervisningens upplägg som vilka produkter eleverna får arbeta med. Rektorn berättar bland annat att eleverna får göra omvärldsbevakning och att vad som bakas till skolan butik anpassas utifrån en medvetenhet om vad som efterfrågas. Läraren berättar också att de arbetar med olika säsongstema, till exempel inför halloween, jul och alla hjärtans dag. Detta framgår även av den observerade lektionen då eleverna arbetade mycket med julrelaterade produkter och smaker.

Det framgår också att undervisningen bedrivs utifrån en medveten och tydlig struktur. Eleverna beskriver att de går igenom vad de ska göra varje vecka och att lektionerna innehåller rutiner som innebär att de kan arbeta allt mer självständigt

allt eftersom de lär sig dessa. Det handlar bland annat om att förbereda cafét. Eleverna vet också när de ska börja städa och vilka områden de ska städa.

Av såväl den inskickade dokumentationen, intervjuerna med läraren och eleverna samt av observationen framgår att det finns en dokumenterad planering som kommuniceras till eleverna. Av planeringen framgår också examensmål, centralt innehåll och betygskriterierna. Läraren berättar att hen går igenom veckoplaneringen med eleverna och följer upp om eleverna har några frågor.

Teori och praktik kopplas samman i undervisningen

Granskningen visar att det sker en sammankoppling mellan teori och praktik kontinuerligt i undervisningen.

Eleverna beskriver att de använder teorin i praktiken och att de alltid får prova att praktiskt göra det som de lärt sig teoretiskt. Läraren berättar att det är mer teoretiska genomgångar under år 2 men att det sker repetition under år 3 då eleverna förbereder sig inför yrkesprovet. Eleverna uppger att det finns en tydlig koppling mellan vad de arbetar med på apl och det de gör i den skolförlagda undervisningen. Det framgår även av den dokumentation som Skolinspektionen har tagit del av samt av intervjuer med läraren och apl-handledarna. Som exempel på uppgifter som innebär varvning av teori och praktik nämner läraren hur man bygger moussetårtor eller vispar maräng. Läraren berättar att eleverna i år 3 får arbeta vidare med det de lärt sig i år 2 och när det gäller till exempel moussetårtor arbetar de bland annat med vilka fruktmousser som fungerar tillsammans.

Läraren uppger att omfattande teorigenomgångar hålls i lektionssalen och mindre omfattande genomgångar görs vid tavlan i konditoriet. En sådan genomgång i konditoriet hölls med elever från år 2 vid den lektion som Skolinspektionen observerade. Eleverna uppger att när de ska göra något nytt händer det att de först ser på en film om genomförandet. Eleverna beskriver vidare att de lär sig olika grundmetoder och olika presentationer, till exempel kan de vika bullar på olika sätt. De får också komma med förslag om de vill prova något nytt. Läraren säger också att eleverna får utveckla produkterna om de vill som till exempel julsortimentet eller samlorna.

Eleverna får även reflektera över kopplingen mellan praktiska erfarenheter och teoretiska kunskaper. Eleverna tar som exempel att när de gjorde wienerdeg gick de igenom vad som är viktigt för att slutresultatet ska bli bra som till exempel att det är viktigt att degen och smöret har samma temperatur. Eleverna förklarar att det är viktigt för att inte smöret ska smälta.

Undervisningen anpassas på olika sätt utifrån elevernas behov och läraren stöttar och vägleder eleverna aktivt

Av granskningen framgår att läraren anpassar det stöd och de utmaningar eleverna får utifrån deras förutsättningar. Läraren har också utvecklat undervisningen i syfte

att stötta eleverna, baserat på tidigare erfarenheter. Läraren beskriver till exempel att eleverna tidigare skrev ner alla recept själva men det tog lång tid och blev ibland fel. Det kunde även vara svårt för vissa elever med till exempel dyslexi. Därför skrivs recepten nu ut och eleverna sätter dem i sina pärmar.

Granskningen visar vidare att eleverna ges ett aktivt och individanpassat lärarstöd. Såväl eleverna som läraren beskriver att läraren är nära eleverna i den praktiska undervisningen och stöttar och ställer frågor. Om det behövs gör läraren en extra teoretisk genomgång. Eleverna uppger att det är lätt att be om hjälp. De berättar att läraren är bra på att hjälpa alla trots det är många elever. Eleverna beskriver vidare att läraren går igenom grunden noggrant.

Läraren ger också eleverna arbetsuppgifter på olika svårighetsnivå, utifrån deras färdigheter i ämnet. Eleverna beskriver bland annat att de får göra mer komplexa degar när de klarat de enkla degarna. Läraren uppger vidare att hen använder tavlan för att skriva vad eleverna behöver träna på. Läraren styr också elever som behöver träna på något särskilt åt det hållet. Eleverna berättar vidare att de arbetar utifrån en individuell planering.

Det framkommer också av intervjuer med såväl elever, läraren samt apl-handledarna att apl-platserna kan anpassas utifrån elevernas behov. Det kan till exempel handla om storleken på verksamheten där eleverna gör sin apl, där läraren ser till att vissa elever utifrån sina behov kan få göra apl i mindre verksamheter som en form av anpassning.

Undervisningen utformas på ett sätt som innebär att eleverna kontinuerligt görs delaktiga och får reflektera över sitt arbete

Granskningen visar att det finns utrymme för eleverna att ha inflytande över sitt eget arbete. Undervisningen ger även eleverna förutsättningar för reflektion i det löpande arbetet.

Det framkommer av granskningen att eleverna på olika sätt är delaktiga i beslut som rör undervisningen. Eleverna och läraren uppger att de får träna på att ta eget ansvar för olika moment och att de får komma med egna förslag på recept eller tillvägagångssätt. Eleverna får också testa egna idéer på smakkombinationer. Läraren uppger vidare att de alltid provsmakar produkterna och går igenom vad eleverna kan tänka på så det blir bättre nästa gång. Eleverna uttrycker att om det blir fel säger läraren att de kan prova en gång till.

Läraren säger vidare att det står reflektionsfrågor på tavlan som eleverna kan förhålla sig till som till exempel handlar om strukturen för arbetet och hur den kan göras bättre. Eleverna svarar själva på frågorna efter varje lektion både skriftligt och muntligt. Läraren berättar också att om eleverna till exempel utvärderar bakandet av kanelbullar ställer hen följdfrågor så att eleverna kan utveckla sitt tankesätt. Vid den observerade lektionen diskuterade eleverna egna idéer om

smakkombinationer både med varandra och med läraren. Eleverna tog också egna initiativ till att provsmaka och fotografera varandras produkter.

Jämställdhetsperspektivet lyfts sällan i undervisningen eller i samband med apl men skolan har genomfört insatser för att utveckla arbetet med detta

Granskningen visar att det förekommer att frågor som rör yrkeskultur diskuteras i undervisningen, men sällan utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Det framkommer av såväl intervjuer med läraren som med apl-handledarna att frågor kopplat till yrkeskultur, framförallt när det gäller bemötande, tas upp med apl-handledaren och med eleverna inför apl. Läraren berättar vidare att hen uppmuntrar eleverna att berätta om det händer något på apl.

Även om läraren är medveten om att det finns könsskillnader i branschen och säger att det händer att de pratar om det i skolan framgår det av granskningen att det inte synliggjorts för eleverna hur föreställningar om kön kan påverka yrkeskulturen. Eleverna säger att de inte har pratat om könsaspekter kopplat till yrket. Läraren uttrycker även att det går att utveckla arbetet med normer och föreställningar om könsroller i undervisningen.

Det framkommer av dokumentation som Skolinspektionen tagit del av att det pågår skolövergripande utvecklingsinsatser om sexualitet, samtycke och relationer. Huvudmannen har tagit fram ett utbildningsmaterial, en mall för hur arbetet ska ske i respektive ämne samt ett stödmaterial för hur området kan integreras inom yrkesämnena.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Här bedöms i vilken utsträckning undervisning om och för hållbar utveckling ger förutsättningar för eleverna att utveckla ett gott yrkeskunnande. Undervisning av hög kvalitet utmärks av att den är utformad för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet. Undervisningen ger också verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen finns genomgående ett hållbarhetsperspektiv som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Motivering till bedömningen

Olika aspekter av hållbar utveckling tas upp i undervisningen men eleverna ges få möjligheter att reflektera över miljöaspekter och etiska frågor kopplat till yrket

Granskningen visar att olika aspekter av hållbar utveckling tas upp i undervisningen, men att ett fördjupat miljöperspektiv inte är synliggjort för eleverna.

Läraren berättar att hen tar upp hållbarhetsaspekter som ergonomi, arbetsmiljö och ett hållbart arbetsliv, och såväl elever som lärare ger flera exempel på hur detta tar sig uttryck i undervisningen.

Det framkommer av såväl intervjuer med elever, läraren och apl-handledare att ergonomi tas upp i undervisningen och under apl. Ergonomi finns med som ett mål i allas apl och en apl-handledare uppger att detta framgår tydligt av materialet som eleverna har med sig under apl. Läraren beskriver att ergonomi är viktigt och något de pratar mycket om i undervisningen, till exempel hur eleverna ska bära saker och att de ska ha produkterna nära sig när de arbetar.

Vidare framkommer det i granskningen att vissa miljöaspekter kopplade till hållbar utveckling tas upp. Såväl elever som läraren uppger att de pratar mycket om vikten av att minska svinn och hur de kan uppnå det. Det som blir över av deg eller produkter används på annat sätt. Även ekonomiska aspekter behandlas i undervisningen och eleverna berättar att de sammanställer en budget varje termin om vad som köpts in och hur intäkterna från cafét ser ut. Då kan de se skillnaden och lära sig om vad den beror på. Läraren uppger också att de arbetar mycket säsongbaserat med frukt och andra råvaror. Däremot framkommer få exempel på att eleverna ges möjlighet att reflektera över de etiska frågor inom yrket som kan kopplas till hållbar utveckling.

Identifierat utvecklingsområde

Undervisningens innehåll

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området, men vill framhålla att kvaliteten kan höjas ytterligare genom att säkerställa att eleverna ges möjlighet att träna på de hantverksmässiga metoder som kräver en kavlingsmaskin även i den skolförlagda undervisningen.

Undervisningens form

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet bedömer Skolinspektionen att undervisningen behöver utvecklas inom följande:

- **integrera ett jämställdhetsperspektiv i undervisningen**

Av läroplanen framgår att lärare ska synliggöra och diskutera med eleverna hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.² Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.³ Skolans demokratiuppdrag innebär bland annat att stärka elevernas kunskaper om makt

² Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

³ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

och inflytande och tydliggöra att alla elever ska ha likvärdigt utrymme, i skolan, arbetslivet och i samhället i stort. Betydelsen av ett jämställdhetsperspektiv i yrkesrollen lyfts i Skolverkets stödmaterial nedan.

Av granskningen framgår att ett jämställdhetsperspektiv sällan integreras i undervisningen. Det framkommer att läraren har kännedom om könsskillnader i branschen, men det är inte synliggjort för eleverna hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka yrkeskulturen. Genom att i undervisningen och i samband med apl diskutera jämställdhetsfrågor kopplade till exempelvis yrkeskulturen i branschen med eleverna, kan de förberedas för sitt kommande yrkesliv. Det kan ge eleverna förutsättningar att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om kön.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ger läraren förutsättningar att utveckla undervisningen så att ett jämställdhetsperspektiv integreras. Exempelvis genom att fortsätta bedriva det utvecklingsarbete som pågår på skolan och följa upp att det når ut till eleverna i bageri- och konditorikunskap. Utöver det material som huvudmannen har tagit fram har även Skolverket material som kan användas i arbetet, se [Aktivt jämställdhetsarbete i skolan - Skolverket](#) och [Jämställdhet i apl - Skolverket](#).

Undervisning om och för hållbar utveckling

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom området, men vill framhålla att kvaliteten kan höjas ytterligare genom att utveckla undervisningen så att eleverna ges förutsättningar att analysera och reflektera över de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling.⁴ Genom att ta upp olika aspekter av hållbar utveckling kan eleverna utveckla en fördjupad förståelse inom samtliga perspektiv av hållbar utveckling och hur dessa förhåller sig till varandra inom yrkesområdet. Skolverket har en modul som kan användas i detta, se [Lärportalen | Hållbar utveckling, gy \(skolverket.se\)](#).

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av Tilda Lindell, beslutsfattare.

Föredragande i ärendet har varit utredare Linda Wennler. I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Helga Sverrisdóttir och Ewa Mölleryd deltagit.

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

Bilaga 1: Underlag för bedömning tematisk kvalitetsgranskning

Granskningens frågeställning:

- I vilken utsträckning utformas undervisningen i yrkesämnet för att eleverna ska kunna utveckla ett gott yrkeskunnande?

Granskningens kvalitetskriterier:

Undervisningens innehåll

Uppgifter i undervisningen är autentiska och relevanta och ger förutsättningar för att utveckla specifika yrkeskunskaper. Uppgifter i undervisningen ger eleverna förutsättningar att hantera arbetsprocesser och situationer som de kan möta i ett framtida yrkes liv. Planeringen av uppgifter i undervisningen görs med hänsyn till vilka arbetsuppgifter eleverna utför under apl. Genom undervisningen ges eleverna förutsättningar att utveckla ett yrkesspråk.

Undervisningens form

Undervisningen är varierad och strukturerad. Undervisningen har en tydlig integrering mellan teori och praktik samt mellan undervisningen i skolan och det arbetsplatsförlagda lärandet. I undervisningen tas hänsyn till varje enskild elevs behov och förutsättningar för att nå ett gott yrkeskunnande. Eleverna görs kontinuerligt delaktiga och ges utrymme för reflektion i undervisningen. Jämställdhetsperspektivet integreras i undervisningen, inklusive i samband med apl.

Undervisning om och för hållbar utveckling

Undervisningen utformas för att ge eleverna en fördjupad förståelse för hållbar utveckling inom yrkesområdet, samt verktyg för att observera och analysera hållbarhetsfrågor som är av vikt för yrkeskunnandet. I undervisningen anläggs kontinuerligt hållbarhetsperspektiv på ett sätt som förbereder eleverna för att kunna göra självständiga och reflekterade val i det framtida yrkeslivet.

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt skollagen 2010:800 ska utbildningen i gymnasieskolan utgöra en bas för den nationella och regionala kompetensförsörjningen till arbetslivet och en bas för rekrytering till högskolesektorn.⁵ Yrkesprogrammen ska utgöra grund för yrkesverksamhet och fortsatt yrkesutbildning.⁶ Yrkesprogrammen ska innehålla arbetsplatsförlagt lärande.⁷ Av gymnasieförordningen framgår att arbetsplatsförlagt lärande ska förekomma på alla yrkesprogram i gymnasieskolan i minst 15 veckor.⁸

I läroplanen anges att det är skolans ansvar att varje elev på ett nationellt yrkesprogram inom gymnasieskolan ges möjlighet att uppnå kraven för en yrkesexamen, som innebär att eleven har uppnått en av branschen godtagbar nivå av yrkeskunnande för att vara väl förberedd för yrkeslivet.⁹

Det pedagogiska arbetet vid en skolenhet ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas.¹⁰ Rektorn ska se till att betyg sätts i enlighet med skollagen och andra författningar.¹¹

Rektorn ansvarar för att planera, följa upp, utvärdera och utveckla utbildningen i förhållande till de nationella målen. Rektorn har som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna ett ansvar för skolans resultat och inom givna ramar ett särskilt ansvar för bland annat följande. Att utbildningen präglas av ett jämställdhetsperspektiv och att den organiseras så att den ger utrymme för eleverna att mötas och arbeta tillsammans oberoende av könstillhörighet. Att lärare och annan personal får möjligheter till den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjlighet att dela med sig av sin kunskap samt att lära av varandra för att utveckla utbildningen.¹²

Av läroplanen framgår vidare att läraren i undervisningen ska skapa en sådan balans mellan teoretiska och praktiska kunskaper som främjar elevernas lärande samt utnyttja de kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång. Läraren ska också stimulera, handleda och stödja eleven samt i undervisningen beakta resultat av utvecklingen inom ämnesområdet och för undervisningen relevant pedagogisk och

⁵ 15 kap. 3 § skollagen (2010:800).

⁶ 16 kap. 3 § skollagen.

⁷ 16 kap. 16 § skollagen.

⁸ 4 kap. 12 § gymnasieförordningen (2010:2039).

⁹ Förordning (SKOLFS 2011:144) om läroplan för gymnasieskolan (Lgy11), avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁰ 2 kap. 9 § skollagen

¹¹ 3 kap. 14 § skollagen

¹² 4 kap. 4 § skollagen, Lgy 11, avsnitt 2.6, Rektorns ansvar

annan forskning. Vidare ska lärare synliggöra och med eleverna diskutera hur olika föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt kan påverka människors möjligheter och val.¹³ Hänsyn ska tas till elevernas olika förutsättningar och behov. Eleverna ska uppmuntras att utveckla sina förmågor och intressen utan att begränsas av föreställningar om vad som är kvinnligt och manligt.¹⁴

I läroplanen framgår att eleverna ska ges möjlighet att utveckla sin förmåga att "observera och analysera människans samspel med sin omvärld utifrån perspektivet hållbar utveckling".¹⁵ Vidare återfinns i examensmålen för Naturbruksprogrammet och Restaurang- och livsmedelsprogrammet skrivningar kring hållbar utveckling. I examensmålen för Restaurang- och livsmedelsprogrammet framgår att utbildningen ska leda till en fördjupad förståelse av de etiska frågor som livsmedelshantering, försäljning och hållbar utveckling ställer. De etiska frågeställningarna ska även omfatta de tidigare stegen i produktionskedjan, som djurhållning, odling, transport och förädling. Av examensmålen för Naturbruksprogrammet framgår bland annat följande. Att bruka naturen på ett sätt som främjar hållbar utveckling och vårdar ekosystemen ställer krav på såväl biologiska och ekologiska som tekniska och ekonomiska kunskaper. Utbildningen ska utveckla elevernas förståelse av naturens mångfald och hur olika verksamheter använder och påverkar naturen och biologiska processer. I detta ingår också kunskaper om olika energiformer och om energiomsättning. Utbildningen ska ge eleverna möjligheter att kritiskt granska och reflektera över hur vi kan bruka naturen för en hållbar utveckling.¹⁶ I ämnesplanerna för ämnena skogsmaskiner¹⁷ respektive bageri- och konditorikunskap¹⁸ finns en beskrivning av ämnet som helhet, ämnets syfte med målpunkter, och en beskrivning av de kurser som ingår i ämnet. För varje kurs finns centralt innehåll och betygskriterier.

¹³ Lgy 11, avsnitt 2.1, Kunskaper, Riktlinjer.

¹⁴ Lgy 11, avsnitt 1 Skolans värdegrund och uppgifter, En likvärdig utbildning.

¹⁵ Lgy11, avsnitt 2.1 Kunskaper, Mål.

¹⁶ Förordning (SKOLFS 2010:14) om examensmål för gymnasieskolans nationella program med bilaga. Enligt 1 § ska de examensmål som framgår av bilagan till förordningen gälla för gymnasieskolans nationella program. Dessa mål gäller utöver de gemensamma kunskapsmål som anges i läroplanen.

¹⁷ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet skogsmaskiner i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2014:69).

¹⁸ Skolverkets föreskrifter om ämnesplan för ämnet bageri- och konditorikunskap i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå (SKOLFS 2010:64).